

Практичні аспекти імплементції Закону:

оновлення локальної бази, методи й
інструменти перевірки академічних
текстів на плагіат

Наталія БАЦАК

Київ, 28 серпня 2026

Новий Закон орієнтований на формування простору академічної доброчесності

ВЕКТОРИ:

1. формування поваги до наукового результату
2. інституційне очищення від порушень як необхідність для відновлення довіри до науки

ВИДИ ПОРУШЕНЬ академічної доброчесності (відповідно до статті 18 Закону) та ВСТАНОВЛЕНА АКАДЕМІЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Відчуження авторства	Звільнення / відрахування із закладу освіти, наукової установи
Академічний плагіат	Позбавлення наукового ступеня, ступеня доктора мистецтва, ступеня вищої освіти, вченого звання
Приписування авторства	Звільнення із закладу освіти відповідно до п. 7 ч. 1 ст. 41 Кодексу законів про працю України або догана / інші санкції, визначені внутрішніми актами
Самоплагіат	Наукова публікація відкликається та не враховується для цілей присудження наукового ступеня, присвоєння вченого звання, кваліфікаційної категорії
Фабрикація	Позбавлення наукового ступеня, ступеня доктора мистецтва, ступеня вищої освіти, вченого звання Звільнення відповідно до п. 7 ч. 1 ст. 41 Кодексу законів про працю України
Фальсифікація	Позбавлення наукового ступеня, ступеня доктора мистецтва, ступеня вищої освіти, вченого звання Звільнення відповідно до п. 7 ч. 1 ст. 41 Кодексу законів про працю України

Недоброчесне використання результатів, штучним інтелектом	використання згенерованих	Санкції, визначені внутрішніми актами
Недоброчесне оцінювання		Санкції, визначені внутрішніми актами
Несамостійне виконання завдання		
Недозволені допомога		Санкції, визначені внутрішніми актами
Академічний саботаж		Санкції, визначені внутрішніми актами
Схиляння до порушення академічної доброчесності		Письмове попередження та інші санкції, визначені Законом, внутрішніми актами
Інституційні порушення академічної доброчесності		Інституційні заходи реагування

Ключові вимоги Закону – до оновлення локальної нормативної бази ЗВО / НУ

Закон вимагає

- гармонізувати внутрішню нормативну базу з новими вимогами
- створити дієві локальні нормативні акти, які не формально копіюють загальні норми законодавства, а встановлюють реальні процедури
- забезпечити інституційне розмежування повноважень: уповноважена особа, уповноважений орган (комісія з АкДч), Вчена рада

Спектр локальних актів ЗВО/НУ може включати:

Кодекс академічної доброчесності, Положення про систему забезпечення АкДч, порядок перевірки академічних творів на плагіат, Порядок розгляду повідомлень про порушення та позбавлення присудженого наукового (мистецького) ступеня (вченого звання), ступеня вищої освіти і присвоєння відповідної кваліфікації, окремі положення про уповноважений орган (особу) тощо

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИЯВЛЕННЯ ПЛАГІАТУ: єдність підходів до порушень

- Відмежування академічного плагіату від технічних збігів (стійкі вирази, назви нормативно-правових актів, апробаційних заходів, специфічна термінологія, бібліографія)
- Межі використання власних публікацій у дисертації
- Плагіат з перефразуванням, перекладом і "мозаїчний" плагіат
- Ланцюжковий плагіат (удаване "самоцититування")
- Плагіат з публікацій, виданих у співавторстві
- Плагіат нетекстових елементів (аналітичних таблиць, схем і діаграм, розрахунків, медичних/технічних фотоматеріалів, комп'ютерного коду)
- Плагіат наукових результатів під виглядом «загальнонаукових знань»

Коли самоцититування є порушенням?

- Використання частково або повністю власних статей у дисертації (монографії) без жодних бібліографічних чи текстових посилань. Наукові результати подаються так, ніби вони сформульовані вперше саме в цьому творі.
- Здобувач *"забув"* включити раніше опубліковану статтю до переліку власних публікацій в авторефераті (анотації) дисертації.
- Використання тих самих наукових (творчих) результатів, які вже були захищені здобувачем раніше (напр., у дисертації на здобуття попереднього наукового ступеня) без зазначення цього факту в тексті.
- Використання одним зі співавторів наукових (творчих) результатів спільного академічного твору, без врахування власної частки авторства та жодних бібліографічних або текстових посилань на співавтора.

Ланцюжковий плагіат

Здобувач у тексті дисертації використовує частину раніше опублікованої **власної статті**, яка включена (не включена) до переліку публікацій здобувача за темою дисертації, і робить на неї посилання.

Якщо у цій статті відповідний результат дослідження був скопійований з праці іншого дослідника (без / з належним посиланням)...

В такому разі посилання на власну статтю Здобувача є інструментом приховування використання чужого наукового результату

Якщо така публікація включена до переліку публікацій здобувача за темою дисертації, встановлення у ній плагіату є підставою для позбавлення автора наукового ступеня

7

ЕФЕКТИВНЕ ВИЯВЛЕННЯ ПЛАГІАТУ

**ЕКСПЕРТНИЙ
АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА**

**РЕЛЕВАНТНЕ ПРОГРАМНЕ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ**

**ДІЄВА ЛОКАЛЬНА
НОРМАТИВНА БАЗА**

Роль експерта в аналізі програмного звіту та формування доказової бази

- Відсоток унікальності/схожості у програмному звіті НЕ є підставою для висновку про плагіат
- Метод зіставлення фрагментів «текст джерела vs текст академічного твору» (порівняльна таблиця) у формуванні доказової бази для прийняття рішень уповноваженим органом
- Остаточне рішення про наявність плагіату ухвалює експерт (уповноважений орган).

Ризики (типіві помилки) ЗВО, НУ під час здійснення антиплагіатних процедур

Ризик 1 Встановлення формального відсотка унікальності / подібності та підміна його фіксацією сутнісного аналізу;

Ризик 2 Прийняття сторонніх результатів перевірки за допомогою програмного забезпечення без належної аналізу та його підтвердження;

Ризик 3 Порушення процедури перевірки (та/або розгляду повідомлень про ознаки плагіату)

Практичні кроки:

- ❑ Актуалізувати локальну нормативну базу в найкоротші терміни.
- ❑ Впровадження обов'язкового експертного аналізу результатів антиплагіатної перевірки (складання порівняльних таблиць для всіх спірних випадків).
- ❑ Систематичне навчання уповноважених осіб, складу уповноважених органів методології якісного аналізу результатів програмних перевірок.
- ❑ Формування дієвої системи перевірки за повідомленнями про порушення як елемент превентивного механізму підвищення культури академічної доброчесності і забезпечення якості.

Дякую за увагу!